

Könyvtörténeti kalauz

A könyves szakképzés füzetei sorozatra jellemző szerény kivitele ellenére jelentős vállalkozás *A könyv történetét A kezdetektől a 15. század végéig* bemutató karcsú kötet, amelynek szerzője nem kisebb feladatot végzett, minthogy az őskortól kezdve fölvezolja a mezopotámiai, egyiptomi, föníciai, zsidó, görög, prehellén, római, majd középkori műveltség és kultúra jellemzőit, az etruszk ős-ábécé, a latin írás keletkezésének történetét, egészen a „könyvkiadók” és könyvtárak megjelenéséig. Bár hasonló tárgyban már számos remek munka jelent meg (pl. Tevan Andor *A könyv évezredes útja*; Kéki Béla *Az írás története*; Rozsondai Marianne *A könyvkötés művészete*; V. Ecsedy Judit nyomdatörténeti művei), Galli Katalin kötetét is érdemes kézbe venni, mert a szerző igen összefogottan, ugyanakkor rendkívül olvasmányos stílusban mesél választott témájáról, miközben érdekes történelmi, művelődéstörténeti „időutazásra” invitálja olvasóit.

A betűk világában való kalandozás számos érdekes ismerettel szolgál az olvasóknak, hiszen – miközben a szerző rég elfeledett népekről, ősi szokásokról tudósít – az érdeklődő történelmi ismereteit is gyarapíthatja. Galli Katalin ötezer év írásbeliségét kíséri végig a gondolatrögzítés korai formáitól, a tárgyírástól a képiráson, a szótag- és szóíráson keresztül a betűírásig. Tíz fejezetre tagolt kötetének első részében az őskortól a középkorig terjedő időszak írásbeliségének krónikáját adja, míg a második részben történelmi összefüggésekbe ágyazottan, de szépirodalmi ihletettséggel mesél a magyarság műveltségéről, kultúrájáról az írásbeliség kezdeteitől a XV. századig. A munka főként irodalom- és művelődéstörténeti szempontú, szerzője kiemelkedő személyiségek, irodalmi és történelmi nagyságok bemutatása során, társadalmi változások és a könyvkiadással kapcsolatos adatok értékelésének és összevetésének mentén, egyfelől a világtörténelmi események nyomvonalát követve, másfelől pedig a magyar történelem periodizációja szerint haladva a főbb történelmi szakaszok rendjében mutatja be és értelmezi a könyv történetét.

A tudományos elméletek szerint az írás „megjelenése az a határkő, amelytől egy népet civilizáltak tekinthetünk”. Annak ellenére, hogy több tízezer éve élnek a földön emberek, az írásbeliség csak ötezer évvel ezelőtt alakult ki. A szerző a tárgyírás, a képirás (piktográfia), a fogalomírás (ideográfia), a szótag- vagy jelcsoportírás bemutatásán keresztül jut el az írás fogalmi meghatározásáig – „Az írás a nyelvileg kifejezett gondolatoknak maradó rögzítésére szolgáló egyezményes grafikai jelekkel megalkotott módszere” –, a betűírás bemutatásáig.

A sumérok már ötezer esztendővel ezelőtt írásban rögzítették gondolataikat. A tenyérnyi agyagtáblácskákat – amelyekre írtak – a sarkukon átlukasztották, majd bőrkarikával és csontgyűrűvel fogták össze. A teljes mű utolsó táblácskáján szerepeltek a „könyvészeti” adatok; a kolofon fogalma tehát már Mezopotámiában is ismeretes volt, és az európai könyvhasználatban mind a mai napig él. Az alexandriai, Nagy Sándorról elnevezett könyvtárban színes agyagvödrökben álltak a

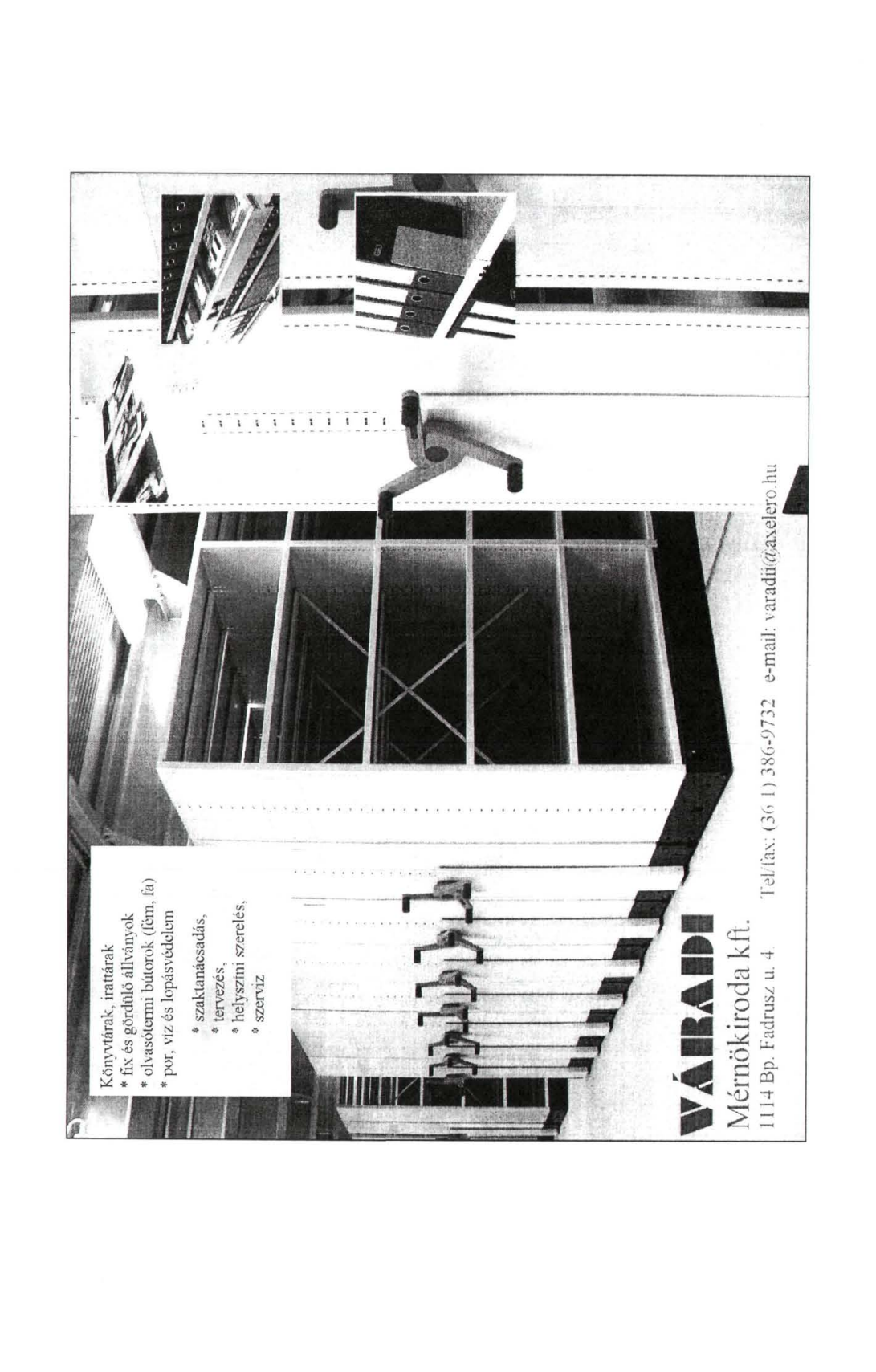
„dokumentumhordozó” papirusztekercsek, 700 000 ilyen tekercsről van tudomásunk. Számos, a fentiekhez hasonló, érdekes és értékes művelődéstörténeti ismerettel gazdagodhat az olvasó, aki a leírásokból a világi irodalom legfontosabb műfajai, a gesták, krónikák és annalesek közötti különbségeket is megtudhatja, miközben a címertan, pecséttan alapvető tudnivalóiról is tájékozódhat, továbbá bepillantást nyerhet a középkori másoló műhelyek, az itáliai és ír kolostorok világába, a scriptorok (másoló barátok), a pictorok vagy illuminátorok (névtelen kódexdíszítő művészek) fáradtságos hétköznapijaiba. A kódexkutatással kapcsolatos valamennyi fontos fogalmat is értelmezi a szerző, miközben a kódexek betűtípusáról, szövegszerkezetéről, a kódexek anyagainak előállításáról és a különféle másoló kellékekről is megbízható képet ad.

A kötet második részében a Kárpát-medence népeinek történetét felidézve jut el a magyarság eredetéig, László Gyula kettős honfoglalás elméletének bemutatásáig. A történelmi tablóképen az Árpád-házi királyok arcélét is megrajzolja Galli Katalin, majd az Anjou-ház országlása után a magyarországi reneszánsz kultúra megjelenését írja le, Mátyás király uralkodásának idejét, a Bibliotheca Corviniana főbb jellemzőit, az első, Hess András-féle magyarországi nyomda működését. Különös figyelmet szentel az ősnymtatványok jellemzői (az írófelület, papír, betűtípus, címlap, díszítés, kötés, lapszámozás, példányszám) fogalmi és tartalmi meghatározásának. A kötet végén található Tárgy- és névmutatóban tárgyszavakat, fogalmakat, a könyvtörténet jelentős személyiségeit és kutatóit veszi számba a szerző, felhívva az olvasók figyelmét arra, hogy mostani munkája folytatásában, a második kötetben kívánja majd közreadni a téma válogatott szakirodalmát.

A munka informatív kalauza a könyvtörténetnek, világos, áttekinthető rendszerezéssel adja közre mindazokat a tudnivalókat, amelyek kultúr- és művelődéstörténeti hozadékuk okán nemcsak a könyvszakma iránt érdeklődőknek keltetik fel a figyelmét, de azoknak is, akik általános műveltségük szélesítésére, színesítésére törekedve az írás megjelenésével, a könyvkiadással és könyvnyomtatással kapcsolatos legfontosabb információkat kívánják birtokba venni. Értékes, jól tájékoztató olvasmány, ekként a nem szakembereket is kiválóan eligazítja művelődés- és könyvtörténetében; könyvtárosok számára egyenesen megkerülhetetlen munka.

(Galli Katalin: A könyv története. I. A kezdetektől a 15. század végéig. Bp., 2004. Hatágú Síp Alapítvány. 169 p. /A könyves szakképzés füzetei/)

Bartók Györgyi

Könyvtárak, irattárak

- * fix és gördülő állványok
- * olvasótermi bútorok (lém, ía)
- * por, víz és lopásvédelem

- * szaktanácsadás,
- * tervezés,
- * helyszíni szerelés,
- * szerviz

VÁRADE

Mérműiroda kft.

1114 Bp. Fadrusz u. 4

Tel/fax: (36 1) 386-9732 e-mail: varadi@axelero.hu

3K
3K 3K 3K
3K 3K